

Gedichten college 5

Geschenk.

Een zalige dag.
De mist trok vroeg op, ik werkte in de tuin.
Kolibries hingen boven kamperfoelie bloemen.
Er was niets op de wereld dat ik wilde bezitten.
Niemand om jaloers op te zijn.
Het kwaad dat geschied was - ik was het vergeten.
De gedachte dat ik was wie ik ben deerde me niet.
Ik voelde nergens pijn in mijn leden.
Overeind komend zag ik een azuren zee en zeilen.

(uit: De mooiste van Milosz, uitg. Lannoo 2008, pagina 105)

Tijdens zijn ballingschap in de Verenigde Staten schreef Milosz dit gedicht:

'In mijn vaderland.

In mijn vaderland- nooit keer ik er weer-
Ligt een woud met een reusachtig meer,
Prachtige wolken, machtige, stuk gereten,
Zie ik nog in mijn herinnering.

Het lispelen van ondiep water in het donker,
Het stekelgras op de bodem, de schreeuw
Van zwarte meeuwen, het kille avondrood,
De schrille zang van zomertalingen in de hoogte.

Dit doornenmeer sluimert nu in mijn hemel.
Ik buk en daar op de bodem ontwaar ik
De glans van mijn leven. Ook wat me bang maakt
Rust daar, tot de dood mijn beeld voor eeuwig voltooit.'

(uit: De mooiste van Milosz, pagina 31)

'Een waggelend tafeltje. De kelner wervelt met een dienblad, en ze kijken naar me bulderend van het lachen. Want ik weet nog niet hoe je sterft door een wrede mensenhand. Zij weten het, zij weten het goed.

De laatste strofen uit zijn gedicht 'Café' Uit: Czeslaw Milosz, pagina 73, 'een dichter vergeet niet', poeta pamenta, gedichten in het Pools met een Nederlandse vertaling. Point International & boekenplan, tweede druk.

www.point-editions.com

Epiloog (fragment)

'Ik heb gezichten langzaam zien vervallen,
Gezien hoe angst van onder wimpers kijkt,
Ik heb gezien hoe lijden op de wangen
lets kerft dat op ruw spijkerschrift lijkt,
Ik heb gezien hoe lokken, zwarte, blonde,
Tot zilvergrijs vervaalden in één dag,
Een glimlach wegwijnt op bedeesde monden
En doodsangst huivert in een dorre lach.

Ik bid niet louter voor mezelf dit uur,
Maar ook voor wie zich daar met mij bevonden,
Voor hen die bij die rode blinde muur
In barre kou én juli-hitte stonden.

2.

En dan breekt opnieuw het herdenkingsuur aan.
Ik zie u, ik voel u, ik kan u verstaan:

U, vrouw die met moeite naar het raam werd gesleept,
U, die uw geboortegrond nooit meer betreedt,

U, vrouw, die uw prachtige hoofd schuddend, zei:
'dit voelt bijna als een thuiskomst voor mij!'

Het liefst had ik hier al uw namen gezegd,
Maar het lijstje is afgepakt, nu is het weg.

Ik weef een lijkkleed van elk schamel woord
Dat ik in die jaren van hen heb gehoord.

Ik zou hen gedenken, altijd, overal,
Ook als nieuwe rampspoed zich aandienen zal,

Als mij de gepijnigde mond wordt gesnoerd
Waar 't honderdmiljoenvoudig volk zich mee roert.'

(Uit: Anna Achmatova, De dag veinst de nacht te zijn, uitg. Van Oorschot, 2019,
pagina 110, Epiloog, fragment van het gedicht, vertaling Margriet Berg en Marja
Wiebes)

Bij de honderdste geboortedag van Anna Achmatova:

Het vel papier, het vuur, het graan, de molensteen,
De bijlen scherp gewet, het haar kort afgesneden,
God houdt dat al in stand, die woorden nog het meest,
-als uit zijn eigen mond- van liefde en vergeven.

Waarin de polsslag stokt en het gebeente kraakt,
Waarin de spade stoot. Ze klinken dof, gelaten-
één leven heeft de mens-, zijn woorden klinken klaar
en luider dan een stem vanuit de wolkenwatten.

Jij vorstelijke ziel, ik buig van overzee
Voor wie ze vond, voor jou, voor wat er is gebleven
en rust in moedergrond, die dankzij jou verkreeg
de gave van het woord in een doofstomme wereld. (juni 1989)

Uit: Strohalmen voor de lezer, Joseph Brodsky, 2015, de Bezig Bij.

Fragment van haar gedicht: 'Epiloog', in de tuin naast het museum in Odessa.

'En als iemand in dit land
Een monument voor mij op zou richten

En ik het met dit gedenken eens ben
Maar alleen onder één voorwaarde-richt het anders niet op

Noch in de buurt van de zee waar ik ben geboren
De laatste verbinding met de zee werd verbroken

Noch in de koninklijke tuin bij de gekoesterde stronk
Waar de schaduw, ontroostbaar, naar mij op zoek is

Maar hier, waar ik driehonderd uur stond
En waar zij de grendel voor mij niet openden.'

Uit: *Radnóti, M., Het schriftje uit Bor, Van Oorschot, Amsterdam, 2021:*

Pagina 36 Á la recherche:

[...] 'want wat er was, is alleen nog te zien in het licht van de dood.-
ze zitten aan tafel met ons, in de lach van de vrouwen geborgen,
ze zullen weer wijn drinken uit onze glazen, ze zijn niet begraven,

ze slapen in bossen ver weg, en in weilanden buiten hun land.'

Pagina 29, zevende ecloge:

[...] 'Lief, kijk, het kamp in slaap, alom ritselen dromen, een man ontwaakt met een schok en hij snuift, draait zich om – het is krap waar hij ligt- en valt weer in slaap met een stralend gezicht. Alleen ik ben nog wakker, de smaak in mijn mond van een smerige peuk, en niet die van jouw kus, en de balsem van sussende dromen blijft weg, omdat ik het niet kan: ik kan niet sterven en ik kan niet leven, niet meer zonder jou.'

En niet voorgelezen tijdens het college:

Fragment pagina 23:

'Ik leefde op de aarde in een tijd
waarin de mens, ontaard, niet enkel doodde
in opdracht, maar vrijwillig, uit genot;
een waangedachte dreef hem, en doorvlocht
zijn leven met uitzinnig zelfbedrog.

Ik leefde op de aarde in een tijd
waarin verklikken eervol was; verraders
en moordenaars en rovers waren helden, -
en zelfs wie zweeg, niet juichte met de rest,
werd diep gehaat, gemeden als de pest. I

Ik leefde op de aarde in een tijd
waarin wie sprak zich beter kon verbergen
en zich in schaamte op zijn knokkels bijten,
het land grijnsde de gruwel tegemoet,
zwolg in zijn lot, dronken van vuil en bloed.

Ik leefde op de aarde in een tijd
waarin moeder een vloek was voor haar kind,
miskraam een zege voor een vrouw, wie leefde
benijdde al wie voer voor wormen was;
het gif schuimde op tafel in zijn glas.

Ik leefde op de aarde in een tijd
waarin de dichter enkel nog kon zwijgen
en wachtte tot hij weer zou kunnen spreken -.
van één was ooit de juiste vloek gehoord:
Jesaja, meester van het gruwelwoord.'